

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.1.33](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.1.33)

УДК 336.145.2

*Ю. О. Раделицький,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,
Львівський національний університет імені І. Франка*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В НАПРЯМКУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ

*Yu. Radelytskyy
Ph.D., Associate Professor,
Ivan Franko National University of Lviv*

FEATURES OF FORMATION OF EXPENDITURE OF LOCAL BUDGETS IN SUPPORT OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL UNITS

В науковій статті досліджено особливості формування видатків місцевих бюджетів на забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць. Визначено особливості формування та виконання бюджету розвитку. Зроблено висновки, що в сьгоднішніх умовах бюджет розвитку використовується для: покриття дефіциту бюджету через здійснення запозичень; спрямування профіциту загального фонду місцевих бюджетів до бюджету розвитку, що дозволяє використовувати надлишкові кошти; спрощення процедури надання субвенцій бюджетам міста та районним бюджетам з обласного бюджету.

Досліджено практику розподілу фінансових ресурсів ДФРР, субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій та субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Розглянуто проблемні аспекти використання коштів субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Зроблено висновки щодо особливостей фінансування проектів з Державного фонду регіонального розвитку.

In the scientific article the features of the formation of expenditures of local budgets for ensuring economic development of administrative-territorial units are investigated, namely: expenditures of local budgets, subventions from the State Fund of Regional Development, socio-economic development, formation of the infrastructure of the united territorial communities, subsidies. The peculiarities of development budget formation and implementation are defined. It is concluded that in today's conditions the development budget is used to: cover the budget deficit through borrowing; directing the surplus of the general fund of local budgets to the development budget, which allows to use surplus funds; simplification of subvention procedures for city budgets and district budgets from the regional budget.

The practice of distribution of financial resources of the DFRD, subventions on the socio-economic development of separate territories and subventions for the formation of the infrastructure of the

united territorial communities was investigated. The problematic aspects of the use of subvention funds for the formation of infrastructure of the united territorial communities are considered. Conclusions are made regarding the features of financing of projects from the State Fund for Regional Development, namely: despite the fact that projects financed by the DFRR aimed at the development of infrastructure of administrative-territorial units, they do not provide economic development of the territory; the projects submitted for financing from the DFRD are characterized by low quality due to the low level of institutional capacity for their preparation by local authorities; an imperfect mechanism for forming commissions and selecting projects at the regional level, resulting in a conflict of interest and the lack of transparency in the selection of projects themselves; shredding of projects - projects submitted for funding from the DFRD are shredded and targeted at solving local problems.

Ключові слова. Децентралізація; бюджет розвитку; ДФРР; субвенція на соціально-економічний розвиток окремих територій; субвенція на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Keywords. Decentralization; development budget; DFRD; subvention for the social and economic development of separate territories; subvention for the formation of infrastructure of the united territorial communities.

Постановка проблеми. Однією з ключових умов децентралізації стало стимулювання економічного розвитку територіальних громад, спрямування бюджетних ресурсів на розвиток місцевої інфраструктури та формування інвестиційної привабливості територій, а також забезпечення ефективного використання економічного потенціалу самих громад. Основними інструментами, які використовувала держава для реалізації цього завдання, є бюджет розвитку, кошти Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), деякі субвенції. Існування таких інструментів, як і в Україні, передбачено бюджетними системами більшості розвинених країн як ефективного механізму формування фінансового ресурсу для забезпечення соціально-економічного розвитку громади, району чи регіону на основі реалізації інвестиційної та інноваційної діяльності. Попри це, в Україні темпи економічного розвитку громад незначні, а видатки розвитку впродовж десятиліть фінансувалися за залишковим принципом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемою пошуку шляхів забезпечення видатків розвитку та їх ефективного проведення займаються такі українські вчені: О.Василик, Т. Васильєва, Г. Возняк, О. Кириленко, В. Кравченко, М. Кульчицький, І.Луніна, І.Лютій, І.Чугунов. Попри це, в умовах змін до бюджетно-податкового законодавства та адміністративно-територіальної реформи дане питання набуває особливої актуальності та потребує широкого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження особливостей видатків розвитку та їх проведення в умовах реформи місцевого самоврядування.

Виділення основних питань дослідження:

- визначення особливостей формування бюджету розвитку в умовах децентралізації;
- місце та роль ДФРР в забезпеченні економічного розвитку територіальних громад;
- особливості надання субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій та субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад.

Виклад основного матеріалу. Бюджет розвитку місцевих бюджетів, відповідно до ст. 71 Бюджетного кодексу України, є складовою частиною спеціального фонду місцевих бюджетів, включає певні надходження і передбачається на забезпечення витрат. При цьому, Податковим кодексом визначено спрямування капітальних видатків бюджету розвитку, а саме: соціально-економічний розвиток; виконання інвестиційних проектів; будівництво, капітальний ремонт та реконструкція об'єктів соціально-культурної сфери і житлово-комунального господарства; будівництво газопроводів і газифікація населених пунктів; будівництво і придбання житла окремим категоріям громадян; збереження та розвиток історико-культурних місць; розвиток дорожнього господарства; придбання шкільних автобусів та автомобілів швидкої медичної допомоги; комп'ютеризація та інформатизація загальноосвітніх навчальних закладів; природоохоронні заходи тощо.

Не зважаючи на комплекс вагомих завдань, які покликаний вирішувати бюджет розвитку, сьогодні його здебільшого використовують для спрощення окремих бюджетних процедур, зокрема:

- оскільки, відповідно до законодавчо визначених норм, всі залучені кошти спрямовуються лише до бюджету розвитку, його використовують для покриття дефіциту бюджету через здійснення запозичень;
- внаслідок профіциту місцевого бюджету фінансові ресурси спрямовуються із загального фонду бюджету до бюджету розвитку, що дозволяє використовувати надлишкові кошти;

- спрощення процедури надання субвенцій бюджетам міста та районним бюджетам з обласного бюджету.

Надходження до бюджету розвитку місцевих бюджетів за період 2012-2016 рр. суттєво зросли – з 14,1 млрд. грн. до 46,9 млрд. грн., тобто на 332,6%. При цьому, зросла і частка доходів бюджету розвитку в структурі доходів місцевих бюджетів України. Якщо впродовж 2012-2014 рр. частка доходів бюджету розвитку в складі доходів місцевих бюджетів зменшувалася, то після реформи місцевого самоврядування вона зросла – з 11,0% у 2014 році до 27,5% у 2016 році, тобто більше ніж удвічі.

Фінансові ресурси бюджету розвитку в основному спрямовуються на капітальні видатки, в менших обсягах – на захист навколишнього природного середовища та запобігання наслідкам природних явищ. На інвестиції в соціально-економічний розвиток територіальних громад йде близько 1% видатків розвитку.

Капітальні видатки покриваються за рахунок обов'язкових платежів платників податків. Тому говорити про можливості та перспективи інвестування для одержання додаткового доходу до місцевих бюджетів досить складно – органи місцевого самоврядування не зацікавлені в цьому, а громада скоріше підтримає капітальний ремонт дороги чи школи, для прикладу, ніж можливість стати співвласником перспективного підприємства. Попри це, відбулося зростання капітальних видатків. З 2012 року до 2016 року спостерігалось збільшення капітальних трансфертів у 5 разів – з 3 976,3 млн. грн. до 15 730,6 млн. грн. У порівнянні з 2015 роком у 2016 році значно зросла частка капітальних видатків на придбання обладнання та предметів довгострокового користування – на 4,4 в.п., проте цей показник значно нижчий, ніж у 2012-2014 рр. Одними з найнижчих темпів приросту характеризується капітальне будівництво – 197,9% - у 2016 році на цей напрямок було виділено 4 613,0 млн. грн. Найвищим темпом приросту – видатки на придбання землі та нематеріальних активів – зростання сягнуло 33,2 разів.

Такі значні темпи приросту капітальних видатків місцевих бюджетів свідчать про позитивний ефект від проведення реформи місцевого самоврядування та переформатування фінансово-бюджетної політики на місцевому рівні. Оскільки основною метою децентралізації виступає формування спроможних територіальних громад, фінансування розвитку їх інфраструктури є одним з першочергових кроків для реалізації поставлених завдань. При цьому, оскільки видатки розвитку є видатками на фінансове забезпечення наукової, інвестиційної та інноваційної діяльності, зокрема видатки на фінансове забезпечення капітальних вкладень виробничого і невиробничого призначення, структурної перебудови економіки та видатки, що пов'язані з розширенням відтворенням [2], говорити про відповідність видатків розвитку та капітальних видатків, які фактично проводяться, недоцільно. Попри це, реалізація інвестиційно-інноваційної діяльності на території громад є можливою лише за умови відповідного рівня розвитку інфраструктури та рівня надання соціальних послуг.

Розвиток зазначеного напрямку прослідковується з початком реформи децентралізації та формуванням спроможних територіальних громад. Так, до реформи у 2014 році на соціально-економічний розвиток територій було виділено 0,5 млрд. грн. субвенції на соціально-економічний розвиток. Після початку реформування у 2015 році сума фінансування цього напрямку зросла до 3,7 млрд. грн., тобто у 7,4 раза, у 2016 році – до 7,1 млрд. грн. – у 2 рази в порівнянні з попереднім роком. Слід зауважити: у 2017 році на проекти соціально-економічного розвитку передбачено 14,9 млрд. грн., що вдвічі більше попереднього року та в 30 разів перевищує обсяги фінансування цього напрямку у період до реформи [7].

Основним джерелом фінансування соціально-економічного розвитку громад є субвенція до місцевих бюджетів на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Субвенція, згідно з Постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку та умов надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій» № 106 від 6.02.2012 року [2], спрямовується на: будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт об'єктів інфраструктури комунальної власності (за винятком адміністративних будинків); здійснення екологічних та природоохоронних заходів; придбання обладнання для установ соціально-культурної сфери комунальної власності та комунального транспорту, зокрема спеціального призначення; здійснення заходів, пов'язаних з відселенням громадян із житлових будинків, що перебувають в аварійному стані; розв'язання проблем окремих адміністративно-територіальних одиниць (малих міст, шахтарських та гірських населених пунктів); проведення робіт з газифікації, заходів з енергозбереження; здійснення спільних заходів, передбачених угодами щодо регіонального розвитку; здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку регіонів; будівництво, реконструкцію об'єктів освіти та охорони здоров'я зі ступенем будівельної готовності не менше 90 % або введення їх в експлуатацію у 2016-2017 роках; будівництво, реконструкцію та капітальний ремонт доріг; виготовлення проектно-кошторисної документації.

Розподіл субвенції на соціально-економічний розвиток адміністративно-територіальних одиниць у 2016 році відбувся на основі Постанови Кабінету міністрів України Про деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій [2].

Особливістю розподілу субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій є відсутність прямої залежності між обсягами наданих субвенцій на соціально-економічний розвиток, сумою на одну особу та часткою адміністративно-територіальних одиниць, яким направлено ці кошти, що є негативним аспектом розподілу коштів державного бюджету. Надання коштів для забезпечення соціально-економічного розвитку громад та регіонів має відбуватися на основі комплексного стратегічного планування розвитку держави, регіонів та громад. При цьому, відповідно до Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету

місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій, затвердженого Постановою КМУ №106 [2], субвенція надається для забезпечення здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць. Основних аспектів обрання таких адміністративно-територіальних одиниць не названо, що автоматично сприяє розвитку корупції та неефективному розподілу коштів. Вірним є поєднання умов надання субвенції та стратегічних планів розвитку регіонів, зокрема через доповнення п. 3 Порядку [2]: «Субвенція надається для забезпечення здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць, які визначені відповідно стратегіями розвитку регіонів та планами заходів з їх реалізації, планами соціально-економічного розвитку територіальних громад».

Зважаючи на нерівномірність розподілу коштів субвенції на соціально-економічний розвиток окремих адміністративно-територіальних одиниць доцільним є забезпечення її розподілу між регіонами з урахуванням частки населення кожного регіону в складі населення України, що буде відповідати принципу соціальної справедливості.

Відтак, наведені пропозиції сприятимуть усуненню корупційних ризиків при розподілі коштів субвенції та дозволять забезпечити формування ефективного механізму розподілу субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій.

Зважаючи на досить невисокий рівень надання субвенції на соціально-економічний розвиток бюджетам об'єднаних територіальних громад, слід звернути увагу на особливості надання субвенції формування інфраструктури ОТГ. У 2016 році до бюджетів об'єднаних територіальних громад було спрямовано 1 млрд. грн. субвенції.

На відміну від умов розподілу субвенції на соціально-економічний розвиток окремих територій, розподіл субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад здійснюється на основі врахування двох параметрів: площі громади та чисельності її населення. На рис. 1 у відсотковому вимірі наведено співвідношення основних параметрів, за якими здійснюється розподіл субвенції, та обсягів наданої субвенції на формування інфраструктури об'єднаної територіальної громади.

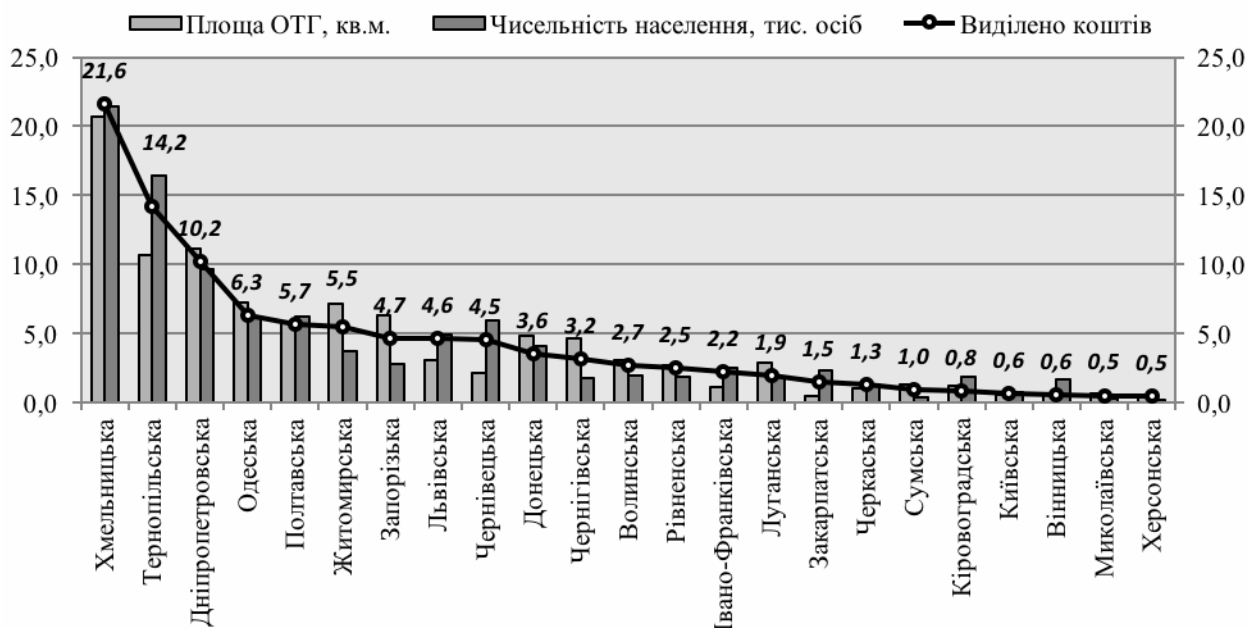

Рис. 1. Співвідношення часток наданої субвенції на формування інфраструктури ОТГ, кількості жителів громад та їх площі в розрізі областей України у 2016 році, %

Джерело: на основі [1]

Як видно, існує пряма залежність між розмірами об'єднаних територіальних громад, чисельністю їх жителів та обсягами наданої субвенції на формування інфраструктури, що є ще одним твердженням на користь формування великих об'єднаних територіальних громад. Найбільший обсяг субвенції на формування інфраструктури отримали об'єднані громади Хмельницької (216,4 млн. грн.), Тернопільської (141,6 млн. грн.) та Дніпропетровської (102,1 млн. грн.) областей, тобто 46,0% від загального обсягу субвенції. При цьому, площа об'єднаних територіальних громад цих областей складає 42,5% площі ОТГ України; саме в цих областях проживає 47,5% жителів всіх ОТГ України.

Основними напрямками використання коштів субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад є: формування та модернізації інфраструктури об'єднаних територіальних громад (будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, виготовлення проектної документації тощо); створення центрів надання адміністративних послуг; капітальний ремонт приміщень дошкільних та шкільних навчальних

закладів з обов'язковим застосуванням енергозберігаючих технологій; ремонт доріг, мостів, переходів комунальної форми власності, що поліпшують доступність жителів до об'єктів та установ, у яких надаються адміністративні, соціальні та інші послуги; закупівля транспортних засобів для підвезення дітей до навчальних закладів, транспортних засобів спеціального призначення для комунальних підприємств, пожежної і спеціальної рятувальної техніки та пожежно-рятувального оснащення; будівництво водогонів, систем водовідведення, полігонів ТПВ, рекультивация територій сміттєзвалищ.

Окремо слід звернути увагу на проблемні аспекти використання коштів субвенції на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад, серед яких основними є такі [5]:

- правові і організаційні аспекти планування та використання субвенції є неузгодженими та недостатньо деталізованими в питанні планування потреби в відповідній сумі субвенції і напрямку її використання в об'єднаній громаді;

- проблема подачі комітетами об'єднаних територіальних громад недостовірних даних в проектних заявках, результатом чого є недотримання напрямів використання субвенції;

- проблема недостатнього кадрового забезпечення апаратів рад об'єднаних територіальних громад та недостатнього рівня фінансової дисципліни розпорядників коштів.

Ще одним важливим фінансовим інструментом реалізації державної стратегії регіонального розвитку є Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР). Відповідно до Бюджетного кодексу, обсяг коштів ДФРР становить не менше 1% обсягу доходів загального фонду державного бюджету. При цьому, кошти ДФРР розподіляються відповідно до такої умови: 80% коштів розподіляється між усіма регіонами у відповідності до чисельності населення, а 20% - тим регіонам, у яких показник ВРП на одну особу є меншим 75% середнього по Україні значення.

Слід зауважити, що проекти, які подаються на забезпечення їх фінансування з ДФРР, мають відповідати або стратегіям розвитку регіону і планам заходів з їх реалізації, або проекту співробітництва територіальних громад, або підтримці добровільного об'єднання територіальних громад. Основними критеріями відбору проектів є: умова реалізації проекту у строк 1-3 роки, обов'язкове співфінансування з місцевого бюджету у розмірі 10% від суми вартості проекту, подальше утримання за рахунок коштів громад та наявність проектної документації для проектів будівництва. При цьому, ключовими критеріями оцінювання проектів виступають: територія охоплення, вплив проекту на вирішення відповідних проблем, його інноваційність, соціально-економічні особливості проекту, а також фінансові можливості громад реалізувати проект.

Доцільно звернути увагу на питання напрямків фінансування проектів з ДФРР (рис. 2).

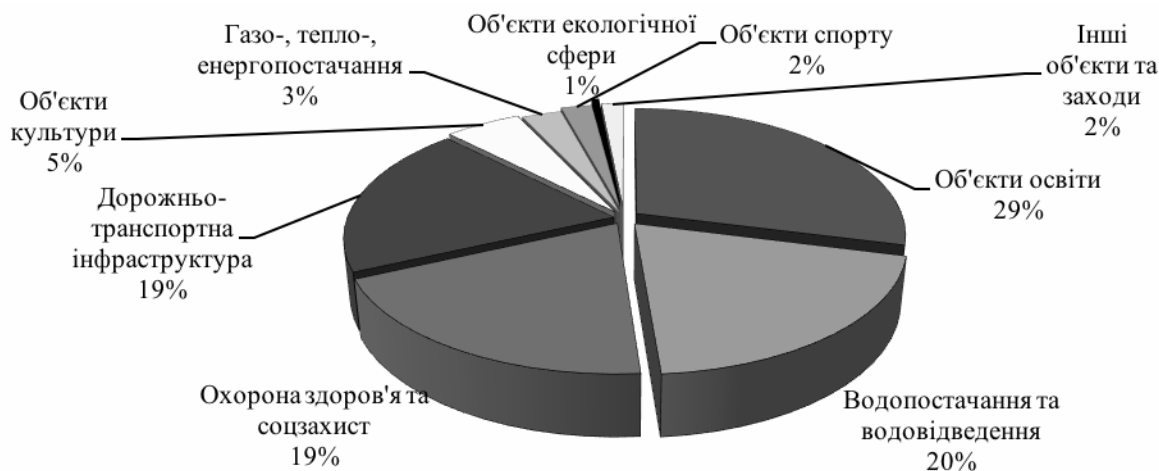

Рис. 2. Основні напрямки фінансування проектів з ДФРР у 2016 році, %

Джерело: сформовано на основі даних ДФРР та [3]

Як видно з рис. 2, основна частка фінансування спрямована на оновлення та розвиток об'єктів освіти (29%), водовідведення та водопостачання (20%), тобто половина всіх коштів, що виділялися з ДФРР. Іншими значними напрямками фінансування є проекти дорожньо-транспортної інфраструктури (19%) та охорони здоров'я і соцзахисту (19%). Значно нижчі обсяги фінансування проектів сфери спорту, культури, екології тощо (13%).

З проведеного аналізу особливостей фінансування проектів з ДФРР можна зробити такі висновки:

- попри те, що проекти, які фінансуються за рахунок ДФРР, спрямовані на розвиток інфраструктури адміністративно-територіальних одиниць, вони не забезпечують економічного розвитку території. Здебільшого, це проекти соціального спрямування;

- представлені для фінансування з ДФРР проекти характеризуються низькою якістю через невисокий рівень інституційної спроможності до їх підготовки з боку органів місцевого самоврядування;

- недосконалий механізм формування комісій та відбору проектів на рівні регіонів, наслідком чого є можливість конфлікту інтересів та непрозорість відбору самих проектів;

- подрібненість проектів – проекти, які подаються для фінансування з ДФРР є подрібненими та такими, які спрямовані на вирішення проблем місцевого значення. А це – обмеження можливості вирішення важливих та дорого вартісних проблем регіону.

Висновки. Таким чином, дослідивши особливості забезпечення економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, можна зауважити: всі напрямки фінансування мають соціальне спрямування (будівництво, ремонт та реконструкція бюджетних установ тощо). Проектів, направлених на інвестування в економічний розвиток територій, практично немає. Попри це, направленість значних фінансових ресурсів на розвиток та оновлення інфраструктури, зокрема, капітальний ремонт доріг, проекти з забезпечення енерго- та теплоефективності, є передумовою виступає одним з ключових факторів залучення на територію адміністративно-територіальної одиниці інвестиційних ресурсів.

Список використаної літератури.

1. Децентралізація. Місцеві бюджети 159 об'єднаних територіальних громад за 2016 рік. Фінансово-аналітичні матеріали. Кабінет Міністрів України. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – 282 с.

2. Деякі питання надання у 2016 році субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Кабінет Міністрів України; Постанова, Розподіл, Перелік від 24.06.2016 № 395. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/395-2016-p/page>.

3. Підготовка проектів регіонального розвитку за рахунок Державного фонду регіонального розвитку. USAID Україна. Асоціація міст України. – Презентаційні матеріали – 14 с.

4. Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій. Кабінет Міністрів України; Постанова, Порядок від 06.02.2012 № 106. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-2012-p>.

5. Про результати аудиту ефективності використання коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад. Рахункова палата. Рішення № 13-2 від 27 червня 2017 року. – Режим доступу: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752481/R_RP_13-2_2017.pdf?subportal=main.

6. Складові частини витрат (видатків) розвитку та витрат (видатків) споживання. Наказ Міністерства фінансів України № 11 від 14.01.2011 р. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16737473>.

7. Коломієць І. Ф., Пелехатий А. О. Теоретико-практичні аспекти формування об'єднаних територіальних громад в Україні / І. Ф. Коломієць, А. О. Пелехатий // Економіка України. - 2017. - № 4. - С. 46-55. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_4_4

References.

1. Ministry for Regional Development, Building and Housing of Ukraine (2017), Detsentralizatsiia. Mistsevi biudzhety 159 obiednanykh terytorialnykh hromad za 2016 rik. Finansovo-analitychni materialy [Decentralization. Local budgets of 159 united territorial communities for 2016. Financial and analytical materials], Kabinet Ministriv Ukrainy. Ministerstvo rehionalnogo rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnogo hospodarstva Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

2. Cabinet of Ministers of Ukraine (2016), Resolution "Some issues of granting in 2016 subventions from the state budget to local budgets to implement measures for the socio-economic development of certain territories", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/395-2016-p/page> (Accessed 10 Jan 2019).

3. Association of Ukrainian Cities. USAID Ukraine (2016), Pidgotovka proektiv regionalnogo rozvytku za raxunok Derzhavnogo fondu regionalnogo rozvytku. [Preparation of regional development projects at the expense of the State Fund for Regional Development], Association of Ukrainian Cities. USAID Ukraine, Kyiv, Ukraine.

4. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), Resolution "On approval of the Procedure and conditions for the subvention from the state budget to local budgets to implement measures for the socio-economic development of certain territories", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/106-2012-p>. (Accessed 10 Jan 2019).

5. Accounting Chamber of Ukraine (2017), "Decision of Accounting Chamber "On the results of the audit of the effectiveness of the use of subvention funds from the state budget to local budgets to form the infrastructure of the united territorial communities", available at: http://www.ac-rada.gov.ua/doccatalog/document/16752481/R_RP_13-2_2017.pdf?subportal=main (Accessed 10 Jan 2019)

6. Ministry of Finance of Ukraine (2013), Order "Components of expenditures (expenditures) of development and expenditures (expenditures) of consumption", available at: <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16737473> (Accessed 10 Jan 2019).

7. Kolomiets, I. F. and Pelechaty, A. O. (2017), "Theoretical and practical aspects of the formation of united territorial communities in Ukraine", Ekonomika Ukrayiny-Economy of Ukraine, Vol. 4, pp. 46-55, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2017_4_4 (Accessed 10 Jan 2019).

Стаття надійшла до редакції 14.01.2019 р.